

Concept

Groot Haesebroekseweg 59, woonhuis

Adres	Groot Haesebroekseweg 59
Postcode	2243 EE
Kadastraal nummer	F 9237
Naam	Nvt
Beschermd gezicht	Ja
Aantal onderdelen behorend tot het beschermd monument	2
Benaming onderdelen complex	Woonhuis met erfafscheiding
Oorspronkelijke functie	Wonen; erfafscheiding
Datering/Bouwjaar	1929

Omvang bescherming

De bescherming betreft het WOONHUIS met inbegrip van de HEKPIJLERS uit 1929.

Het interieur maakt onderdeel uit van de bescherming voor wat betreft de oorspronkelijke indeling en detaillering.

Inleiding

Het woonhuis van het type landhuis werd in 1928 ontworpen door M.E. van de Wall voor de heer Henry Anthony Pieter Mac Gillavry (1884-1930). Hij was directeur van de Sigarettenfabriek H.D. Mac Gillavry en commissaris van de NV kunsthandel 'Esher Surrey' en overleed kort nadat hij zijn nieuwe huis had betrokken. Zijn moeder, de weduwe van H.D. Mac Gillavry, A.S.F. Gillavry-Nagel (1858-1938) liet het naastgelegen huis op huisnummer 61 bouwen. Zij was sinds 1911 weduwe van de in Nederlands-Indië woonachtige en aldaar overleden H.D. Mac Gillavry, die waarschijnlijk de oprichter van de sigarettenfabriek H.D. Mac Gillavry was. Het huis werd in de Engelse landhuisstijl gebouwd. Tuinarchitect H. Roeters van Lennep was verantwoordelijk voor het tuinontwerp van zowel huisnummer 59 als 61. Tegenover de huisnummers 59 en 61 liet de familie een tennisbaan en een garage bouwen; deze zijn niet meer aanwezig.

Aan de straatzijde werd als erfafscheiding een toegangshek, bestaande uit gemetselde hekpijlers en een dubbel, houten draaihek, opgericht. Nummer 61 heeft een gelijkvormig toegangshek, waardoor de herkenbaarheid van de bij elkaar horende ontwerpen van dezelfde architect versterkt wordt. Een gebogen muur tussen nummer 61 en 59 fungeert als nis voor het gemeentelijke straatmeubilair.

Volgens het bouwarchief is het pand geheel oorspronkelijk bewaard gebleven. Mogelijk is in 1930 een raam aan de achterzijde veranderd naar tekeningen van Van der Wall zelf. Vanaf de openbare weg en het luchtbeeld (google earth) is af te leiden dat het pand in ieder geval in hoofdvorm behouden is en in zijn aanzicht vanaf de weg gaaf bewaard is.

Over de architect van het huis

Marinus Emmerikus van de Wall (1883 - 1976) doorliep de middelbare school in Den Haag en studeerde in 1911 af aan de Technische Hogeschool in Delft als bouwkundig ingenieur. Aanvankelijk was zijn studierichting Civiel, maar na een studiereis door Engeland raakte hij zo gefascineerd door de landhuizen daar, dat hij omzwaaide naar Bouwkunde. Buiten wonen en werken was zijn ideaal en een aanbieding om bij een dienst voor Gemeentewerken te komen werken sloeg hij dan ook af om zich in 1913 als architect in Wassenaar te kunnen vestigen. Hij specialiseerde zich vanaf dat moment in het ontwerpen van villa's en landhuizen. Hij bouwde vooral in Wassenaar: van 1912 tot ver in de jaren vijftig. Daarnaast ontwierp hij villa's in Voorburg, Rotterdam en zelfs in Engeland. In totaal zijn er van zijn gedurende ruim veertig jaar gerealiseerde werken nog bijna veertig huizen in Wassenaar behouden die op de lijst met cultuurhistorisch waardevolle bebouwing van de gemeente zijn opgenomen (GIP-lijst). Twee huizen zijn beschermd als rijksmonument: villa Baldershage uit 1915 aan de Duinweg 14 en Schakenburg aan de Raadhuislaan 1 uit 1923. Hij was een van de eerste architecten die villa's ontwierp in De Kievië. Villa Ebby uit 1912 aan de Duinweg 20 tekende hij voor zichzelf; het was het allereerste huis in De Kievië. In 1915 volgden Iepenlaan 4 en Duinweg 14. Het oorspronkelijke ontwerp voor de Auberge De Kievië (1917) is ook van zijn hand. Ook ontwierp hij verscheidene huizen langs de Groot Haesebroekseweg, waaronder behalve nummer 59 huisnummer 19, 21, 43 en 61. Zijn overige werken zijn voornamelijk in Groot Haesebroek en Nieuw Wassenaar gelegen, waaronder een van zijn laatste werken op Van Calcarlaan 34 uit 1955.

Van de Wall liet zich inspireren door de stijl van de Engelse 'cottages' en probeerde de Engelse cottagestijl in zijn landhuizen hoog te houden. Hij was het niet altijd eens met variaties daarop. Op 26 juli 1929 schreef hij in het voorwoord van zijn fotoboek "Eenige Landhuizen te Wassenaar" over de redenen om dit uit te geven: "(...) als bijkomende omstandigheid om tot uiting te kunnen brengen het feit dat ik nooit gebouwen heb ontworpen welke ik voor landhuisbouw verfoei: de landhuizen met platte daken, ronde daken, horizontale ruitverdelingen, verticale gevelversieringen, ze mogen door velen geapprecieerd, zelfs door vakbladen en onderwijsinstellingen verheerlijkt worden, ik zal me nooit kunnen vereenigen met deze kunstuitingen, welke gezellige landhuizen doen gelijken op gevangenissen, doozen, vliegtuigen, paddestoelen en dergelijke."

De villa's van Van de Wall hebben een aantal karakteristieke detailleringen die als signatuur beschouwd mogen worden. Een voorbeeld van typerende detailleringen is een groepje - meestal negen - uitstekende bakstenen in vorm van een vierkant in de voorgevel. Een ander terugkerend detail is een tweetal elkaar twee maal kruisende lijnen waardoor een ruitvorm ontstaat, waarin soms het bouwjaar is vermeld. Ook de met siermetselwerk uitgevoerde, prominente schoorstenen zijn een terugkerend thema in zijn werk, net als de toepassing van Tudorbogen in de garagedeuren en in het interieur.

Gedurende korte tijd was Van de Wall lid van de Bond van Nederlandse Architecten. Niet alleen als architect maar ook als tennisspeler genoot Van de Wall een grote reputatie. Hij won onder meer de Gentlemen's Cup of the Hague in 1911, schreef het eerste Nederlandse boek over lawntennis en was vele jaren bestuurder van de Bataafschen Lawntennisbond.

Over de architect van de tuin

Henri Roeters van Lennep (1889-1971) was een bekende tuin- en landschapsarchitect en werkte in Wassenaar samen met architect Van de Wall. Hij heeft tuinontwerpen gerealiseerd bij huizen van Van de Wall, zoals aan de Duinweg 14 (1916, Baldershage, rijksmonument), Duinweg 20 (1913), Konijnenlaan 6 (1921), Groot Haesebroekseweg 59 en 61 (1928), Rijksstraatweg 390-394 (villa Eikenrode, rijksmonument, 1933). Roeters van Lennep ontwierp ook buiten Wassenaar, zoals het Juliana- en Bernhardpark in 1936 en de aanleg van Vreugd en Rust in 1939, beide in Voorburg.

Over Groot Haesebroek

De bebouwing van de villawijk Groot Haesebroek kwam vanaf het begin van de twintigste eeuw op gang, samen met de ontwikkeling van Park Oud Wassenaar. De N.V. Exploitatiemaatschappij Park Groot Haesebroek bracht de kavels van beide parken tegelijkertijd in de verkoop. Vanaf 1910

kwam de verkoop goed op gang. In dezelfde tijd werd het kasteel Oud Wassenaar omgebouwd tot hotel met als idee dat het dienst kon doen als gastenverblijf voor de nieuwe bewoners van de villaparken. De bloeitijd was van 1915 tot 1921 toen maar liefst 52 kavels, voornamelijk langs de Schouwweg, Konijnenlaan en Koekoekslaan, werden verkocht. Het architecten- en projectontwikkelingsbureau Hoek en Wouters, waarvan Co Brandes van 1912 tot 1918 een van de architecten was, ontwierp een groot aantal van deze huizen. Wouters ontwierp onder meer Schouwweg 61 in 1909 en Konijnenlaan 29 in 1911; Brandes tekende onder meer Groen van Prinsterenlaan 11 in 1915 en Schouwweg 102 in 1917 en nummer 107 in 1915.

Stedenbouwkundige aspecten

Het vrijstaande huis ligt aan de Groot Haesebroekseweg, de doorgaande noord-zuid gerichte weg langs de villawijken De Kieviet en Groot Haesebroek, die de verbinding vormt van Wassenaar-noord/centrum met Wassenaar-zuid. Het huis ligt tegenover het villapark De Kieviet en ligt omringend door een royale tuin en erf. Het staat haaks georiënteerd ten opzichte van de weg, waardoor het huis kleiner lijkt dan het is. De gemetselde hekpijlers staan aan de straat en markeren de (auto)oprit, die ter linkerzijde ligt. Oorspronkelijk was er een inpandige garage (aan de achterzijde, noordoostzijde).

Architectonische beschrijving¹

Het vrijstaande, deels onderkelderde woonhuis is opgetrokken vanuit een rechthoekige plattegrond en bestaat uit twee bouwlagen met samengestelde kap. Het samengestelde schilddak is zeer levendig doordat de gevelhoogten verschillen. Hierdoor is een schilderachtige gootlijn gecreëerd, die extra goed uitkomt doordat de dakoverstekken royaal zijn. Ook dragen de twee gemetselde schoorstenen, waarvan die aan de linkerzijde vanaf de verdieping risaleert, bij aan de levendige dakvlakken. De levendigheid wordt nog versterkt doordat de dakbedekking, gebakken leipannen in maasdekking, doorloopt over het opgaand metselwerk. De hoofdvorm is voorts nog verrijkt met kleine uitgebouwde onderdelen zoals een entreeportaal, een bay-window en een driezijdige erker. Het opgaand werk is in baksteen (kruisverband) uitgevoerd. Hierbij zijn sierranden toegepast. De kopse gevel ter linkerzijde is bekleed met gepotdekselde, houten delen. De dakkapellen zijn voorzien van met rode, gebakken leipannen gedekte schildkappen of een platte afdekking. De wangen van de dakkapellen zijn bekleed met rode leipannen. De meest in het oog springende details van de asymmetrische voorgevel is de voor de architect kenmerkende wijze waarop hij de overdekte entreepartij – uitgevoerd als portiek – heeft gedetailleerd: met een houten deur met zijlichten, een getralied venster, twee terracotta brievenbus-openingen en een gemetselde stoep. Het portiek is afgewerkt met gepotdekselde delen. De houten vensters bevatten glas-in-loodramen.

Hek

Toegangspartij, bestaande uit twee bakstenen hekpijlers. De pijlers zijn in sierverband uitgevoerd. Het dubbele draaihek is van hout.

Waardstelling

Het landhuis uit 1929 is vanwege de cultuurhistorische -, architectuurhistorische- en ensemblewaarde van algemeen belang voor de gemeente Wassenaar

- als onderdeel van, als uitdrukking van en als herinnering aan de ontwikkelingsgeschiedenis van Wassenaar en de geschiedenis van de wijk Groot Haesebroek in het bijzonder;

¹ Deze beschrijving is geen uitputtende beschrijving maar een beknopte schets van de belangrijkste aspecten ten aanzien van hoofdvorm, materialen en detaillering.

- vanwege de plaats die deze villa inneemt in het oeuvre van de Wassenaarse architect Van de Wall als een van zijn landhuizen in Engelse landhuisstijl;
- vanwege de gaaf bewaarde hoofdvorm en het vrijwel gaaf bewaarde, eigentijdse en typerende materiaalgebruik en detaillering;
- vanwege de ruimtelijk-functionele relatie van de complexonderdelen (huis en erfafscheiding) onderling;
- vanwege de ensemblewaarde met het naastgelegen huis uit dezelfde bouwtijd en van dezelfde architect en gebouwd in opdracht van dezelfde familie;
- vanwege de ligging binnen een van rijkswege beschermd dorpsgezicht, namelijk 'landgoederenzone van Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg';
- vanwege de beeldondersteunende ligging aan de doorgaande weg Groot Haesebroekseweg.

Bijlagen

Foto's situatie 2012; afbeelding Google Earth; kadastrale kaart.

Literatuur/bronnen

Gemeentearchief/bouwdossiers; bezoek ter plaatse 31 augustus 2012 (opname vanaf openbare weg, geen toestemming voor bezoek verleend); www.bonas.nl;

http://nl.wikipedia.org/wiki/Johan_Mutters;

Bewonersvereniging 'De Kieviet', 'Een eeuw Park de Kieviet 1910-2010', 2010;

Lit, R. van, et.al, 'Jong Monumentaal Wassenaar', 2003;

'Moderne bouwkunst in Wassenaar 1900-1965', 2007, uitgave Comité Open Monumentendag Wassenaar;

Scheffer, C., 'Jongere bouwkunst en stedenbouw, Wassenaar, provincie Zuid-Holland, 1993.